

גליון קנין תורה

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

י"ל ע"י חבורת קנין תורה

חבורת קנין תורה ד'באבוב

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
אין התורה נקנית אלא בחבורה (פירוש סו"ט)

נציב חודש כסלו

הנגיד הנכבד והמפואר

מו"ה יוסף ארי' בריננער הי"ו

לע"נ זקינו מו"ה יצחק ב"ר דוד הלוי ע"ה

מסכת סוטה
גליון ז'

פ' וישלח תשע"ו

שינון לחזרה

תמצית שקלא וטריא עם ביאורים והערות

דף כ"ה ע"א - דף כ"ט ע"א

שינון לחזרה
עמוד א'

שאלות ותשובות
עמוד י'

שאינן שותות, ילפינן בברייתא מדכתיב "דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם איש איש כי תשמה אשתו וגו', ואמרת אליהם מיותר, לרבות ארוסה ושומרת יבם לקינוי וסתירה.

✦ נשים אסורות⁽¹⁾: כל הנשים שנישאו לבעליהן באיסור ואף דקדושיין תופסין בהן, אינן שותות על ידי קינוי וסתירה ודלא נאמרה פרשת

סוטה אלא באשה שהיא ראויה לקיימה תחת בעלה, אלא יוצאות מבעליהן, ואינן נוטלות כתובה ואפילו בנישואי איסור כאלו דבסתמא יש להן כתובה, וכגון אלמנה לכהן גדול דלא קנסה רבנן שלא תישול כתובה, מכל מקום הכא דסתירתה גרמה לה ליאסר עליו, דאפילו אם היתה כשרה היתה נאסרת לו מחמת סתירתה ולא היתה נוטלת כתובה, לכך אף אלו אינן נוטלות כתובה, דלא עדיפות מאשה כשרה. ואלו הן; אלמנה

לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ממזרת ונתינה לישראל, ובת ישראל למזור ולנתיק.

אשה זונה, ונמנע היא הפקידה כמוצתה. מיהו כתבו התוספות (ד"ה ושומרת) דבנידון דידן כולי עלמא מודי שאסורה ליבם על ידי זנות, דהא בגמרא (דף כד:): מוקמינן למתניתין צבא עליה יבם צבית חמיה ומלאצטריך ממני למילף שאינה שומת מהפסוק 'אשה חמה אשה', וחי מיירי צבא צא עליה יבם צבא הכי אינה שומת מדכתיב 'מנענדי אשך' מי שקדמה שכיב צעל לצועל וכו', ועל ידי ביאה זו קנאה אפילו אליבא דשמואל לענין לפוטרה בגט צבא חליטה, וכיון שנחשבת כאשתו לענין גט, ודאי כולי עלמא מודי דכחאי גוונא אם וינתה תחמו נאסרת עליו כשאר אשת איש שזינתה, והא דרב המנונא ובר פלוגתיה לא מיירי אלא בשומרת יבם שעדיין לא בא עליה יבם.

ד. עיין תוס' (ד"ה אלמנה) דמשום הכי פלגינאו מתניתין נשים ללהן מארוסה ושומרת יבם, אע"ג שכולן אינן שומות, משום דחלוקין בטעמם, שהרי ארוסה ושומרת

דף כ"ד-כ"ה

נטיילת כתובה בנשים שאינן שותות

✦ ארוסה ושומרת יבם: נחלקו ר' יאשיה ור' יונתן בברייתא בדין ארוסה ושומרת יבם אם שותות או לא; לרבי יאשיה ממועמינן ארוסה שאינה שותה (ומדכתיב 'תחת אישך') אבל שומרת יבם

שותה ודכתיב 'איש איש כי תשמה', ולרבי יונתן תרווייהו אינן שותות (ארוסה מדכתיב 'אשה תחת אישה', ושומרת יבם מדכתיב 'תחת אישך'), וכן סובר תנא דמתניתין דבין ארוסה ובין שומרת יבם אינן שותות⁽⁸⁾.

מיהו מבואר במתניתין דמוכל מקום יש בהן קינוי⁽²⁾, ואם עברו ונסתרו יוצאות בלא כתובה ושהן גרמו לאסור עצמן לארוס

וליבם כיון שנסתרו אחר קינוי⁽²⁾. ודין זה שיש בהן קינוי וסתירה אף על פי

מראי מקומות לתוספות

כ"ה ע"א: ד"ה שאני הסם (נדפס דף כד:): ד"ה שמע מינה צעל.
כ"ה ע"ב: ד"ה צית הלל אומרים [ואם תאמר מ"ש' עד סו"ד].
כ"ו ע"א: ד"ה שנסא, ד"ה אמר לו, ד"ה ואמרת, ד"ה וזו.
כ"ו ע"ב: ד"ה ד"ה אצל, ד"ה אצל (צ'), ד"ה ילא, ד"ה אלא.
כ"ז ע"א: ד"ה דומה, ד"ה אליבא דמ"ד [עד 'מימה לרבי'].
כ"ז ע"ב: ד"ה כשם שהמים צודקין אותה.
כ"ח ע"א: ד"ה ההוא דמודע לה כהן, ד"ה זו שאסורה בתרומה.

א. אמנם לענין מקור הדין משמע דתנא דמתניתין פליג על ר' יונתן, דר' יונתן מנריך תרי מיטוטי חד לארוסה וחד לשומרת יבם, ותנא דמתניתין יליף תרווייהו מ'אשה חמה אשה', ציושבת תחמו הכחז מדבר לאפוקי ארוסה ושומרת יבם, וכ"כ בתום ה'רא"ש' דדוקא לענין גוף הדין אמיא ממני' כר' יונתן דבין ארוסה ובין שומרת יבם אינן שומות. ועוד מ' בתוס' הרא"ש, דלעולם תנא דמתניתין נמי אית ליה דמתרי קראי נפקי ולא פליגי כלל אהדי, אלא דלא חש תנא דמתניתין להאריך ולהציא פסוק השני.

ב. כן דייק בגמרא מלשון המשנה 'מישמה הוא דלא שמיא הא קנוי מקני לה', ופרי"ש, דדייק כן מדקמני לא נוטלות כתובה, ועל כרחק לא נוטלות כתובה מטעם שאסורה עליו ושהיא גרמה לכך ע"י שנסתרה אחר קינוי, שמע מינה דקנוי מקני לה.

ג. וכתב רש"י במתניתין, דאפילו אם נאמר לשומרת יבם שזינתה מותרת ליבמה ודלא כרב המנונא (נשיל דף יח:), מכל מקום נהי דמותרת לו, אצל ודאי אינו חייב למינסב

גליון קנין תורה

ושהרי נסתרה עם אנשים⁽¹⁾, ומכל מקום בעיני קינוי כדי שתפסיד כתובתה, ושמע מינה דצריכה התראה. ומדחה אביי, דלעולם מפסדת כתובתה אפילו בלא התראה, ולא צריכה קינוי אלא כדי לאוסרה על הארוס או על היבם. ורב פפא מדחה, דקינוי מהני שאם תעבור ותסתר לאחר נישואין יוכל להשקותה אז על ידי קינוי זה של אירוסין ודוקא אם נסתרה בעודה ארוסה אינו יכול להשקותה דבעינן אשה תחת אישה ולכא, אבל אם נסתרה לאחר נישואין יכול הוא להשקותה אפילו על ידי קינוי של אירוסין.

(ב) תנן "אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט מזורת ונתניה לישאל בת ישראל למזור ולנתין, לא שותות ולא נוטלות כתובה", משמע דדוקא אינן שותות אבל קינוי אית בהו, והא הכא ליכא למימר דצריך לעשות קינוי כדי לאוסרה על הבעל וכדחיי דאביי לעיל, שהרי בלאו הכי אסורה עליו, ועל כרחך בעינן קינוי כדי להפסידן כתובתן, ושמע מינה דעוברת על דת יהודית אינה מפסדת כתובתה בלא התראה.

ומדחה רב יהודה מדיסקרתא, דלעולם מפסדת כתובתה אפילו בלא התראה, ולא צריכה קינוי אלא כדי לאוסרה על בועלה וכשיטות הבעל או יגרשנה, כדתנן שאם קינא איש באשתו ועברה ונסתרה, אסורה בין לבעל ובין לבועל ועד שתשתה ותיבדק שהיא מהורה, והכא כיון שאינה יכולה לשנות אסורה לבועלה לעולם.

• למסקנא פשט רבי חנינא מסורא דבעי התראה, מודתניא "ואלו שבית דין מקנין להן, מי שנתהרש בעלה או נשתטה או שהיה חבוש בבית האסורין, ולא להשקותה אמרו ודדוקא הבעל יכול להשקותה מדכתיב 'זהביא האישה את אשתו' אלא לפוסלה מכתובתה", הרי שנינו בהדיא שאינה מפסדת כתובתה אלא אם כן היתה לה קינוי, ושמע מינה דעוברת על דת יהודית בעי התראה.

אמנם הנך אמוראי דלעיל שביקשו לפשוט ממתניתין ולא רצו לפשוט מהך ברייתא, סבירא להו דליכא למיפשט מהכא, דדילמא דוקא נשים אלו שאין להן אימת הבעל, אין להפסידן כתובתן בלא התראה וכיון דלית לה אימתא אין תימה בדבר אם עוברת על דת ואין זה פריצותא יתירתא, לכך דוקא אם התרו בה מפסדת כתובתה, אבל מי שבעלה אצלה ומכל מקום אינה יראה ממונו ועוברת על דת יהודית, הרי היא פריצותא יתירה, ולעולם אימא דאפילו בלא התראה מפסדת כתובתה מיד.

1. הקשו בחשק שלמה ורש"י, דהא נקטינן דקינוי הוא אפילו על סמיה עם אשה או אחיה או בנה או עם צ' בני אדם, דככל אלו ליכא איסור ימוד, ומכל מקום מני למיקני צה ואסורה ליסתר עמה, ואם כן מאי ראייה ממתנימין דעוברת על דת צריכה התראה, דילמא מיירי צאופן שקינא צה באלה מאלו, שאינה עוברת על דת כלל אם מתייחדת עמה, וכצד צחשק שלמה דבאמת הו מני למידיחן כן אלא דעדיפא מינה משני, ועל כרחך צריך לומר כן, דהא גם בלאו הכי הו מני למידיחי דמיירי בצעלה צעיר שאין צו משום ימוד.

• ראוייה לשתות אבל אינה שותה: בכל דוגמאות הנ"ל אין הנשים ראוייה כלל לשתות מים המרים, ושוב מונה מתניתין חמושה דוגמאות שמתחלה היו ראוייה לשתות, אלא דלבסוף אינן שותות: (א) הודתה ואמרה טמאה אני, (ב) באו לה עדים שהיא טמאה, (ג) אומרת איני שותה, (ד) אמר בעלה איני משקה, (ה) בעלה בא עליה בדרך.

ולענין נטילת כתובה תלוי בכולן מי הוא הגורם לאוסרה על בעלה; בג' ציורים הראשונים שהיא הגורמת ומחמת שנמארה לאחר (לפי הודאתה או הודאת עדים), או מחמת שאינה רוצה לשתות) אינה נוטלת כתובה, ובשני ציורים האחרונים שהבעל גרם לה שלא תשתה, ואכל מצדה הא אומרת מהורה אני ורוצה לשתות) הרי היא נוטלת כתובה⁽²⁾.

התראה לאשה שעוברת על דת יהודית

אשה העוברת על דת יהודית ושנהנו בהן בנות ישראל, אע"ג דלא כתיבי בהדיא לאיסורא, כגון שיוצאה וראשה פרועה, וטווח בשוק, ומדברת עם כל אדם, נקטינן שיוצאה מתחת בעלה בלא כתובה. מיהו נסתפק הגמרא, מי צריכה התראה מתחילה כדי שתחזור בה ויאם תחזור לא תפסיד כתובתה, ורק אם לא תחזור בה תפסיד כתובתה, אבל בלא התראה אינה מפסדת כתובתה, אי נמי אפילו בלא התראה כל שעוברת על דת יהודית יוצאה מיד בלא כתובה.

• להורה אמינא, בעינן למיפשט ממתניתין בשני דרכים דבעי התראה, אבל תרוייהו נדחו:

(א) תנן "ארוסה ושומרת יבם לא שותות ולא נוטלות כתובה", ודייקנן מינה דדוקא אינן שותות אבל קינוי אית בהו, וקשה כיון דממילא אינן שותות קינוי למאי אהני, אלא על כרחך בעינן קינוי כדי שיפסידו כתובתן, והא אשה זו עוברת על דת היא

יבם אינן שותות משום דלא קרינא צה איסות ולא נחשד 'מתח אישה', משא"כ נשים לכהן הו שפיר 'מתח אישה' אלא שאינן שותות מטעם שנישאו צאיסור ואסור לקיימן.

ה. לכאורה קשה, דאם אמנם הבעל הוא שגרם לה שלא תשתה וממילא מוכרחת לאלת מנונו, מ"מ הא היא צעמא גרמה לכל זה על ידי שעברה על קינוי ונסתרה, ומאי שגא מארוסה ושומרת יבם וכן אלמנה לכהן גדול וכיו"צ שאינן ראויות לשמות ומ"מ אמרינן לעיל שאינן נוטלות כמובן כיון דסמירתן גרמה להן ליאסר עליו ולא עדיפא מנכשרה, וה"ה הכא נימא כן. וצויתר קשה, לפי מה דמסקינן להלן דעוברת על דת מפסידה כמובנה כל שהמרה צה מתחלה, ומצויר התם דכל אשה שנסתרה אחר קינוי נחשבת 'עוברת על דת', וא"כ תפסיד כמובנה כמו התם.

ומיך תבוס' שאנין (דף כג: ד"ה ולא שותות - ת"י בנ'), דשאני הני שהן יודעות מעיקרא שאינן ראויות לשמות, צוה דוקא אמרינן שאם נסתרו אחר קינוי אין להן כתובה, מהאי טעמא גופא שהן חשבות עוברות על דת צמה שנסתרו, ועוברת על דת ע"י התראה אין לה כתובה כנ"ל. משא"כ אשה דבשעת סמירתה היתה ראויה ליבדק, ורק אח"כ נעשתה אינה ראויה לשמות, וכגון צה' דוגמאות דהכא, וכן לקמן צממו צעליהן עד שלא שמו, צכה"ג אינן חשבות עוברות על דת [אע"ג דנדאי איסור קעדי צמה שנסתרו אחר קינוי], כיון שיכולין צעליהן ליבדק, ולכן מצד סמירתן גרידא עדיין יש להן כתובה, אלא שאם הן יהיו הגורמות אח"כ שלא ישמו ויבדקו, וכגון אמרה טמאה אני או אמרה איני שותה, צוה דוקא אין להן כתובה.

קנין תורה גליון

מחל לעוברת על דת או מחל על קניויו

עוד איבעיא להו בהא דנקטינן דעוברת על דת יוצאה מיד בעלה; מי אמרינן שהוא תלוי בקפידת הבעל ושאינו רוצה לקיימה מחמת פריצותה, אבל אם הבעל מוחל לה ורוצה לקיימה הרשות בידו, או דילמא כיון דדרך שאר בני אדם להקפיד בהכי, מחשבינן ליה קפידא לגביה בעל כרחו ואסור לקיימה.

ואפילו אם תמצוי לומר שאם רצה לקיימה מצי לקיימה, עדיין יש להסתפק דילמא הני מיילי היכא שלא התרה בה מתחילה⁽⁶⁾, אבל בעל שקינא באשתו ונסתרה⁽⁷⁾ לעולם אינו יכול למחול על קניויו ולקיימה תחתיו ואלא צריך או להשקותה או להוציאה מספק, או דילמא אפילו אם קינא בה הבעל, יכול הוא למחול על קניויו ולקיימה⁽⁸⁾.

• **להחיה אמינא**, מתחלה בעו למופשט בעיא הראשונה דאפילו אם לא התרה בה אינו יכול לקיימה וכל שכן שאם קינא בה אינו יכול למחול ולקיימה, מדתניא "אלו שבית דין מקנין להן מו שנתחרש בעלה או נשתטה או שהיה חבוש בבית האסורין", ואי אמרת שאם רצה הבעל לקיימה מקיימה, היאך אנו נעשים לו שלוחים בדבר שיכול להיות חוב לו והוא קיימא לן אין חבין לאדם שלא בפניו. ומדחה **הגמרא**, דלעולם אם רצה לקיימה מקיימה, ומכל מקום היכא שאינו לפנינו נקטינן סתמא דמילתא דניחא ליה להוציאה כיון שעוברת על דת ולכך נחשב מסתמא כזכות וזכין לאדם שלא בפניו.

ועדיין בעינן למומר, דעל כל פנים איבעיא שניה והיכא שקינא בה ואחר כך מחל על קניויו איכא למופשט מבריייתא זו שאינו יכול למחול, דאי אמרת קניויו מוחל, למה מקנין בה בית דין שלא בפניו, והא איכא למיחש דילמא יבוא אחר כך וימחול ואיכא זילותא דבי דינא, אלא על כרחך שאינו יכול למחול. מיהו גם ראייה זה מדחה **הגמרא**, דלעולם אף אחר שקינא בה יכול למחול על קניויו, ומכל מקום לא חיישינן שיבוא וימחול, דסתמא דמילתא אדם מסכים על דעת בית דין. נמצא דמבריייתא זו ליכא למופשט מיד.

שוב בעינן למופשט על כל פנים איבעיא שניה שאם קינא בה אינו יכול למחול על קניויו, מדתנן וכשהבעל מוליד את אשתו להשקותה "מוסרין לו שני תלמידי חכמים שמוא יבא עליה בדרך" וכיון שקינא בה ונסתרה אסורה עליו עד שתשתה, ואי אמרת בעל שמחל על קניויו קניויו

ז. ואף דמסקינן לעיל דעוברת על דת אינה יוצאה בלא כתובה אלא אם כן התרה בה מתחלה, הני מיילי לענין להפקידה כמובנה ודמיון שלה התרה בה לא היו פריצות כ"כ עד כדי להפקידה כמובנה, אצל לענין הוצאה לא מספקינן כלל דאפילו אם לא התרה בה צריך לגרשה כיון שעברה על דת יהודית, ומכל מקום מציע לן השמא אם היינו אפילו צעל כרחו, או דילמא אם אינו מקפיד בה מני לקיימה.

ח. והוא הדין דהוי מני למיבדקי 'אם תמצי לומר' דעוברת על דת גופה, דאפילו אם תמצי לומר דעוברת על דת יכול לקיימה, שמא הני מיילי היכא שלא התרה בה אצל אם התרה בה אינו יכול לקיימה, או דילמא אפילו אם התרה בה יכול לקיימה, וכן מנאור בתוספות (ד"ה שמע מינה) דדין עוברת על דת שהתרה בה שזה לדין צעל שקינא באשתו (ראה להלן הערה ט').

מחול, למה מונעים אותו מלכבד עליה בדרך, והא יכול למחול על קניויו, אלא על כרחך שאינו יכול למחול. ומדחה **הגמרא**, דלעולם יכול הוא למחול על קניויו, ואדרבה מהאי טעמא מוסרין לו דוקא תלמידי חכמים וילא סתם בני אדם, משום דתלמידי חכמים הן בקיאים בדין זה שאינה אסורה עליו אלא בדלא מחיל לקניויו, וכשירצה לכבד עליה יאמרו לו שימחול על קניויו ואז תהא מותרת לו.

• **למסקנא**, פשמינן בין לאיבעיא ראשונה בעוברת על דת ולא התרה בה, ובין לאיבעיא שניה בקינא בה ואחר כך מחל על קניויו, דבתרווייהו יכול לקיימה. שכן שנינו בבריייתא בהדיא, ששמע רבי יאשיה שלשה דברים מזעירא שהיה מאנשי ירושלים; (א) בעל שמחל על קניויו קניויו מוחל, (ב) זקן ממרא שרצו בית דין למחול לו מוחלין לו, (ג) בן סורר ומורה שרצו אביו ואמו למחול לו מוחלין לו. וכשבא רבי יאשיה אצל חבריו שבדרום, הודו לו לענין בעל שמחל על קניויו ולענין בן סורר ומורה, ורק על זקן ממרא לא הודו לו, כדי שלא ירבו מחלוקת בישראל. שמע מינה דבעל שמחל על קניויו קניויו מוחל⁽⁹⁾.

מיהו פליגי רב אחא ורבינא בהא דנקטינן שיכול הבעל למחול אף לאחר קניויו; חד אמר היינו דוקא קודם סתירה ודלאחר קניויו יכול למחול על קניויו, ואז אם נסתרה אח"כ אינה נאסרת עליו ואין משקין אותה, אבל אם כבר עברה ונסתרה אינו יכול עוד למחול ואלא צריך להשקותה או להוציאה, וחד אמר דאף לאחר סתירה יכול הוא למחול.

ופשמינן כמאן דאמר שאינו יכול למחול אחר סתירה, דהנה שנינו דרבי יוסי יליף שהבעל נאמן להוליך את אשתו להשקותה ולא חיישינן שמוא יבוא עליה בדרך, מקל וחומר מנדה שהיא בכרת ואפילו הכי בעלה נאמן עליה, כל שכן סוטה שהיא בלאו ודאי הוא נאמן עליה. ודחו חכמים דברי ר' יוסי, דהתינה נדה בעלה נאמן, שכן יש לה היתר לאיסורו ולכשתטול ותיסרה, תאמר בסוטה שאין לה היתר לעולם, איכא למיחש שמוא יבוא עליה (עיי' עוד לעיל דף טז). ואי אמרת דאף לאחר סתירה יכול למחול, אם כן אף בסוטה מושכת לה שיש לה היתר, דאי בעי יכול הוא למחול על קניויו ולבוא עליה; אלא שמע מינה דלאחר סתירה אינו יכול עוד למחול על קניויו.

היוצא מכל הנ"ל: (א) עוברת על דת, אינה מפסדת כתובתה אלא אם כן התרה בה. (ב) עוברת על דת, אם רצה הבעל לקיימה יכול לקיימה ואפילו אם התרה בה; עיי' הערה ח-טז. (ג) בעל שקינא באשתו; אם עדיין לא נסתרה יכול הוא למחול על קניויו וזווא אם נסתרה אחר כך אינה נאסרת עליו ואין משקין אותה, אבל אחר שכבר נסתרה אינו יכול למחול ואלא צריך להשקותה או להוציאה.

ט. והוא הדין עוברת על דת, אם רצה צעל לקיימה מקיימה, ואפילו אם התרה בה, דומיא דצעל שקינא באשתו ויכול למחול על קניויו (תו"ה שמע מינה), ועיי' לעיל הערה ח'.

מתו בעליה

וכשיגיע זמנו (ואחר כ"ד חודש ללידת הולד) יהזירה, הלכך ראויה לאישות קרינא ביה, ואפשר להשקותה ככל אשה אחר קיניו וסתירה.

וכל זה במעוברת ומינקת של חבירו שהיתה אמורה לינשא לו עד כ"ד חודש, אבל מי שהיתה אשתו גופא מעוברת או מינקת וקינא לה, לכולי עלמא שותה או יוצאה בלא כתובה ככל שאר נשים, ולא אמרינן שלא תשתה כדי שלא להרוג את הולד.

דף כ"ז

♦ **עקרה וזקנה:** מי שעדיין לא הוליד בנים, ונשא אשה עקרה ושנעשתה עקרה על ידי ששתתה כוס עיקרין או זקנה שאינן ראויות להוליד, ואחר כך קינא לה ונסתרה, נחלקו תנאי אם יכול להשקותה מים חמרים או לא:

לתנא קמא, אינן שותות, ויוצאות בלא כתובה, דהא אמורה לקיימה למי שאין לו בנים (שהרי נצטוו ישראל על פריה ורביה) אלא חייב לגרשה, ולא נאמרה פרשת סוטה אלא באשה הראויה לקיימה תחת בעלה. **לרבי אליעזר,** אינו צריך לגרשה, שהרי יכול לישא אשה אחרת ולפרות ולרבות הימנה, ונמצא שהיא ראויה לו לקיימה (ואפילו אם עדיין לא נשא אשה אחרת מ"מ אינו חייב לגרשה כיון שבירד לישא אשה אחרת) ואפשר להשקותה ככל שאר נשים^(א).

וכל זה באדם שאין לו בנים, אבל אם כבר יש לו אשה ובנים ואחר כך נשא אשה עקרה או זקנה שאינה ראויה להוליד, לכולי עלמא ראויה לקיימה (שהרי כבר קיים מצות פריה ורביה) ולכך אם קינא לה ונסתרה היא שותה או יוצאה בלא כתובה.

♦ **איילנותית:** מי שעדיין לא הוליד בנים, ונשא אשה איילנותית דהיינו אשה שנבראה בלא סימני אשה ומעולם לא היתה ראויה להוליד, ואחר כך קינא לה ונסתרה, נחלקו תנאי ואמוראי אם דינה שוה לעקרה וזקנה הנ"ל או לא:

לרבי שמעון בן אלעזר, גרועה היא מעקרה וזקנה, ואפילו רבי אליעזר מודה שאינה שותה, דשאני עקרה וזקנה דליכא

סוטה שקינא בה בעלה ונסתרה, והיתה ראויה לשתות, אבל לא הספיקה לשתות עד שמת הבעל; אינה יכולה עוד לשתות, דבעינן דוקא "הביא האיש את אשתו אל הכהן" וגו'. מיהו לענין נטילת כתובה פליגי תנאי:

בית שמאי אומרים נוטלת כתובתה מיד יורשי הבעל, אף על גב דנקטינן 'המוציא מחבירו עליו הראיה' וואף הכא הא מוציא כתובתה מיד היתומים, ונימא שצריכה להביא ראיה שלא זינתה בסתירה זו, דבית שמאי סברי דמי שיש לו שטר חוב על חבירו ושיעבד לו בו הלזה נכסיו, נחשב בעל השטר מוחזק בנכסים אלו יותר מן הלזה, נמצא דכיון שהאשה מוחזקת בשטר כתובתה הוי ליה כאילו נכסי הבעל קיימי כבר ברשותה, ויורשי הבעל הוו להו תובעין כנגדה, ועליהן להביא ראיה שזינתה בסתירה זו ואבדה כתובתה, דהמוציא מחבירו עליו הראיה.

בית הלל אומרים דכיון שאינה שותה ואינה יכולה ליבדק אם זינתה או לא אינה נוטלת כתובתה, דבית הלל סברי שטר העומד לגבות לאו כגבוי דמי, והויא לה היא תובעת מיד יורשי הבעל, וכיון שהן מוחזקים בנכסים הוו אינהו ודאי והיא ספק ואם זינתה או לא^(ב), ואין ספק מוציא מידי ודאי, ועליה להביא ראיה שלא זינתה.

נשים שאינן ראויות לקיימן

♦ **מעוברת ומינקת:** אשה שנתגרשה או נתאלמנה, והיתה או מעוברת או מינקת, אמרוה חכמים לינשא עד שיהא הולד בן כ"ד חודש והחישבן שמה תעברך מבעל השני ומיעבר עליה חלבה, ותצטרך לגמול את בנה, ובעל השני כיון שאינו אביו של הולד לא יקנה לו ביצים וחלב ונמצא שימות ברעב. ואם עברה ונשאת לאחר, וקינא לה בעלה ואחר כך נסתרה, נחלקו תנאי אם יכול להשקותה מים חמרים או לא:

לר' מאיר, אינה יכולה לשתות, דלא נאמרה פרשת סוטה אלא באשה הראויה לקיימה תחת בעלה, ואשה זו אינה ראויה לו לקיימה, לכך יוצאה בלא כתובה (וכמבואר לעיל גבי אלמנה לכה"נ, דסתירתה גרמה לה ליאפר עליו אלמלי היתה ראויה לו, דלא עדיפא מכשרה). ור' מאיר אזיל למעמיה, דקסבר דכיון שעבר זה ונשאה בזמן שלא היתה ראויה לינשא, קנסו לו חכמים שאפילו אם מגרשה ועברו כ"ד חודש, אינו יכול להחזירה עולמית, ונמצא דלעולם אינה ראויה לו לקיימה.

לחכמים, ראויה היא לשתות ככל הנשים, דלית להו לחכמים קנסא דרבי מאיר הנ"ל, אלא סבירא להו שיכול להפרישה^(א),

לחכמים צריך לגרשה ולחזור לנסוק אחר כ"ד חודש, וכמו שהוצא בגמרא (דף כו.) וחכמים אומרים יוליא וכשיגיע זמנו לנסוק יכנסו, ולכן כתב בתוס' שאין דאף הא דקמי נמתיתין 'להפרישה' היינו על ידי גט. אמנם הציג בשם רב יוסף בכור שור, דלעולם הא דקמי 'להפרישה' היינו בלא גט, דשאני התם במס' יבמות דליכא אלא חד איסורא דרבינן, שאסוריה חכמים לינשא עד כ"ד חודש, וחכמים עשו חיזוק לדצריהם ככל תורה ולכן צריכה גט, אצל הכא חמיר עליה משום דליכא תרי איסורי; חדא שהיא מעוברת או מינקת, ועוד שהרי קינא לה ונסתרה, ולכך צוה דוקא אינה צריכה גט, אלא סגי שיפרוש ממנה עד כ"ד חודש, ולא חיישינן שמא יצוה עליה כיון דחמור ליה איסורה.

יב. ותנא קמא סבר, דכל זמן שלא נשא אשה אחרת אינו יכול לקיימה על סמך שימנא אשה אחרת, דחיישינן שמא לא ימנא אשה שתנשא לו כיון שיש לו אשה, ויבטל מפריה ורביה, לכך חייב לגרשה מיד, ונמנא שאינה ראויה לקיימה מחמתו ולכך אינה שותה. מיחו און הכי נמי שאם כבר נשא אשה אחרת נוסף על הראשונה, מודים חכמים שאינו חייב לגרש את הראשונה, ולא ודאי תשמה כיון שראויה לו לקיימה (תוס' ה"א ע"פ).

י. ואף על גב שהאשה עומה טוענת צרי שלא זינתה ורק אינה יכולה לשתות, מכל מקום מאחר שהתורה עשאה ספק שמא זינתה עד שתשמה, אינה יכולה לטעון טענת צרי, והו"ל ספק כנגד ודאי (תוס' ד"ה בית הלל אומרים, ע"פ).

יא. לשון המשנה הוא 'יכול הוא להפרישה ולהחזירה לאחר זמן', ומשמע שאינו צריך לגרשה, אלא סגי שיפרוש ממנה עד כ"ד חודש. אמנם במס' יבמות (דף לו.) מפורש

קנין תורה גליון

ישראל' למעומי גרים, קמשמע לך, דמרבינן גרים מיתורא דקרא, דכתיב 'דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם' (א').

אשת כהן

אשת כהן שקינא לה בעלה ונסתרה, משקין אותה כשאר כל הנשים. **והרבנות בזה**, דהנה כתיב בפרשת סוטה, דאשה שקינא לה בעלה ונסתרה, משקין אותה, דחיישינן שמוא שכב איש אותה **זיהיא לא נתפשה'** (פי' שלא נאנסה אלא נטמאה ברצון, שאז נאסרת על בעלה, משא"כ אם היתה נבעלת באונס אינה נאסרת על בעלה, וכיון דמספקא לן שמוא נטמאה שלא באונס לכך משקין אותה). וסלקא דעתא אמינא, דדוקא אשת ישראל שהיא בכלל **זיהיא לא נתפשה'** (שאני נאסרת ע"י בעילת אונס), הרי היא גם כן בכלל השקאה דכתיב אחר כך, אבל אשת כהן שאינה בכלל **זיהיא לא נתפשה'**, דהא נאסרת על בעלה אפילו על ידי בעילת אונס, ליתא בכלל השקאה; קמשמע לן דגם אשת כהן שותה.

עוד אשמעינן מתניתין לענין אשת כהן, שאם שתתה מים המרים, ולא מתה, וגם לא התחילה להתנוון דרך בדיקת המים ודהיינו במעיים ובירכיים, הרי היא מותרת לבעלה, דאיגלאי מילתא שהיא מטהורה ושאים היתה טמאה היתה צריכה למות מיד, ואפילו אם זכות תולה לה, היתה צריכה עכ"פ להתנוון. ואפילו אם התחילה להתנוון דרך אברים (פי' ראשה ושאר אבריה כבדים עליה), לא אמרינן דהוכחה היא דבאמת נטמאה ומה שלא בדקוה המים כדרכם ולהמיתה או עכ"פ להתנוון במעיים ובירכיים) היינו מעמא מפני שזינתה באונס ולפיכך מתנוונה שלא כדרכה) אבל לבעלה כהן מיהא תיתסר, קמשמע לן דכל שאינה מתנוונת כדרכה מחזקינן לה כטהורה ומותרת לבעלה (א').

אשת סרים

מי שהווא סרים ושהוא ראוי לשכיבת ביאה, אבל אינו ראוי לביאה גמורה להוריע ולהוליד, דינו כשאר כל אדם, שאם קינא לה לאשתו ונסתרה, משקה אותה (א'). ואף על גב דכתיב (בהשבעת אשה סוטה) **זאת כי**

יג. הקשו בתוספות (ד"ה ואמרת), דהא אפיקמיה להאי קרא לעיל (דף סד.) לרבות ארוסה ושומרת יבם לקינא, וא"כ אינו מיותר לרבות גרים, וא"ע.

יד. בגמרא זו מנא, דקוטה ששמה מים המרים ולא מתה, אכל התחילה להתנוון דרך בדיקת המים, הרי היא אסורה לבעלה, דמוכחא מילתא שצאמת וינתה אלא דזכות מולה לה. וכל זה אמת לרבי דסבירא ליה (לעיל דף עג.) דאף אם זכות מולה מכל מקום מתנוונת והולכת, וכן לרבנן (דף עג.) אליבא דרב ששם (דף עג.) דלא פליגי על רבי אלא לענין שאינה מתה בצומת מיתה אכל לכו"ע מתנוונת והולכת, דלדידהו אפשר לידע צביריות צקוטה שלא מתה אם הוא מפני שהיא טהורה או מפני שזכות מולה לה. משא"כ לרבנן אליבא דרב יוסף (סג.) דסבירא להו דכל מי שזכות מולה לה אינה מתנוונת כלל, נמצא דאין שום הוכחה על אשה ששמה ולא מתה אם היא צאמת טהורה או שהיא טמאה חזכות מולה לה, ומכל מקום כתבו התוס' (לעיל דף עג. ו: ד"ה וטהורה) דכיון ששמה ולא מתה הרי היא מותרת לבעלה מיד בחזקת שהיא טהורה, ולא אמרינן שימתינן עד שלש שנים שמה זכות מולה לה, דאם היה אסור בה היכי הוה מצינו למיקרי בה זונקתה ומזרעה זרע, עיין עוד שם.

טו. כתב רש"י, דעל כרחק לא מייירי הכא בחדש שנסתרה על ידי אדם (מנן ע"י מטה), דאם כן ודאי אינו יכול להשקמה שהרי אינה ראויה לו לאישות כלל, דכתיב **לא**

למימר שלא תשתה אלא מטעמא שאינה ראויה לקיימה, ועל זה פליג רבי אליעזר וסבירא ליה שהיא ראויה לקיימה כיון שיכול לישא אשה אחרת, אבל איילונית אינה שותה מטעם אחר, שנאמר **זואם לא נטמאה האשה וטהורה היא ונקתה וזרעה זרע'**, אשמעינן קרא שלא נאמרה פרישת סוטה אלא באשה שדרכה להזריע ואף עקרה וזקינה בכלל, דתרווייהו הויין בכלל מין בת הרייו, ורק עכשיו אינן ראויים להוליד מחמת מכה או זקנה, **יצאה איילונית שאין דרכה להזריע כלל** ודמבטן אמה לקייה היא ואינה ראויה להוליד. וכן סובר רב נחמן בשם רבה בר אבהו.

לרבנן, איילונית היא שוה לעקרה וזקנה ודליכא למימר שלא תשתה אלא מטעם שאינה ראויה לקיימה, וממילא דינה תלויה בפלוגתא דתנא קמא ורבי אליעזר הנ"ל. דקסברי רבנן, דהא דכתיב **זונקתה וזרעה זרע'**, לא אתא לאשמעינן דבעינן שתהא דרכה להזריע, אלא לאשמעינן הא דלהלן כרבי עקיבא או כרבי ישמעאל.

דרבי עקיבא מפרש הפסוק **זונקתה וזרעה זרע'**, שאם היתה הסוטה עקרה, ונמצאה טהורה על ידי בדיקת המים, יבואו בה המים לברכה ותיפקד בבנים. אבל רבי ישמעאל לא ניהא ליה לפרש כן, דאם כן ילכו כל העקרות שהן פרוצות ויסתרו ולאחר קנינו, ואחר כך ישתו ויפקדו וכיון שבאמת לא נטמאו, ולעומת זה עקרה שהיא צנועה ולא ניהא לה לעשות תחבולה זו, תפסיד שלא תיפקד. לכך מפרש **רבי ישמעאל** הפסוק **זונקתה וזרעה זרע'**, שאם היתה יולדת עד עכשיו בצער, תהא יולדת מכאן ואילך בריוח; ואם היתה יולדת נקבות, יולדת מכאן ואילך זכרים; ואם היתה יולדת ילדים קצרים, יולדת מכאן ואילך ארוכים; ואם היתה יולדת בנים שחורים, תהא יולדת מכאן ואילך בנים לבנים.

♦ **ממזר ולנתין**: תנן במתניתין דממזרת או נתניה שנשאת לישראל, וכן בת ישראל שנשאת לממזר ולנתין, לא שותות ולא נומלות כתובה, הואיל ואינן ראויים לאישות.

אמנם ממזר או נתין שנשא אשה שהיא מותרת לו וכגון ממזרת או נתניה או גיורת, שכולן מותרות לממזר ולנתין, וקינא בה ונסתרה, הרי היא ככל הנשים שהיא שותה או יוצאה בלא כתובה, כיון שהיא ראויה לו לאישות. **והרבנות בזה**, דהוה אמינא דאף שהיא ראויה לאישות מכל מקום ניהא לן שלא לעשות שלום ביניהם על ידי שתיות המים ודאם תתברר שהיא טהורה הרי תחזור אצלו, לכך עדיף שלא תשתה ותצא ממנו מספקו כדי שלא יפרה ולא ירבה פסולים והואיל וכל דורותיו ממזריקו, קמשמע לן דאפילו הכי משקין אותה.

♦ **גרים**: אשת גר, וכן אשתו של עבד כנעני שנשתחרר ודיינו כגר, שקינא בה בעלה ונסתרה, משקין אותה, כשאר אשה שנשאת לישראל. דסלקא דעתך אמינא כיון דכתיב **דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם איש איש כי תשמה** וגו', דרשינן **בני**

קנין תורה גליון

שהוא ראוי עכ"פ לביאה בעלמא; עיי' מאירי, והא דכתיב 'שכבת זרע' בא הפסוק למעט דבר אחר כמבואר להלן.

• **עוד אשמעינן שמואל דשחף פוסל בתרומה.** דהנה קיימא לן שאם נשאת אשה לעכו"ם או עבד או חלל או נתין או ממזר, הן מהללין אותה בביאתן, שאם היא בת כהן נפסלה מלאכול תרומה ודכתיב 'בת כהן כי תהיה לאיש זר היא בתרומת הקדשים לא תאכל', ודרשנן כיון שנבעלה למי שזר אצלה פסלה. לזה אשמעינן שמואל, דאפילו אם נשאת לשחוף והוא אחד מפסולין הנ"ל, ביאתו ביאה לפוסלה בתרומה.

והרבנותא הוא, דכתיב (ובני איסור נישואי אלמנה לכהן גדול) "ולא יחלל זרעו בעמיו", ודרשו חכמים (ומדלא כתיב לא יהל' אלא לא יחלל' דמשמע שני חילוקין) שכל שנבעלה למי שהוא פסול לה הרי הוא מחלל בין אותה ובין זרעה. מעתה הוה אמינא, שאם נשאת לאדם פסול אינה מתחללת אלא באופן שהוא ראוי לעשות שני חילוקין אלו, דהיינו שראוי להוליד זרע, מה שאין כן אם נשאת לשחוף שאינו ראוי להוליד (וממילא לא שייך גביה חילול זרע) אף היא אינה מתחללת בביאתו, קמשמע לן שמהלל אותה ופסלה מלאכול בתרומה.

(ג) **עובד כוכבים:** אם קינא לה הבעל שלא תיסתר עם עובד כוכבים, אשמעינן רב המנונא דהוי קינוי קינוי. דסלקא דעתך אמינא מדכתיב "ועבר עליו רוח קנאה וקנא את אשתו והיא נטמאה וגו'", והשקה את המים והיתה אם נטמאה", ודרשו חז"ל (מדכתיב שתי פעמים 'נטמאה') שנאסרת (מחמת קינוי וסתירה) בין לבעל ובין לבעל (עד שתיבדק ע"י המים שהיא כשרה), הוה אמינא שאינה נאסרת על הבעל (על ידי קינוי וסתירה) אלא באופן שנאסרת גם על הבעל על ידי סתירה זו, מה שאין כן בעובד כוכבים דבלאו הכי אסורה לו, אינה אסורה גם לבעלה, קמשמע לן שמקנין על עובד כוכבים.

• **עוד אשמעינן רב המנונא, שאם נשאת בת כהן לעובד כוכבים, הוא פוסלה בביאתו מלאכול בתרומה.** דהוה אמינא, כיון דכתיב "ובת כהן כי תהיה לאיש זר היא בתרומת הקדשים לא תאכל", אינה נאסרת אלא אם כן נבעלה לאדם פסול שקידושין תופסין בה (וכגון ממזר נתין וחלל), מה שאין כן עכו"ם או עבד כנעני שהן כבהמה ואין קידושיהן תופסין בה, אינה נפסלת בביאתן מלאכול בתרומה, קמשמע לן שפוסלין בתרומה.

ע"י מי אין מקנין

איתא במתניתין שני אופנים של קינוי סתירה, שאין קינויו של בעל נחשב קינוי, וממילא אם נסתרה אחר כך אינה נאסרת על הבעל ואינה שותה:

(א) אם קינא לה שלא תיסתר עם קטן, דכתיב "ושכב איש אותה", איש ולא קטן.

(ב) אם קינא לה שלא תיסתר עם בהמה, דאין אשה נעשית זונה בכעילת בהמה ואינה נאסרת על בעלה.

שמית תחת אישך וכי נטמאת ויתן איש כך את שכבתו מבלעדי אישך", לא הוה כוונת הפסוק להצריך שיחה בעלה ראוי לביאה גמורה ולמעוטי סרים, אלא אתא רק לאשמעינן דלא נאמרה פרשת סוטה אלא אם כן קדם שכבת בעל לבעל ודבעלה כבר נתן בה את שכבתו קודם לסתירה זו, וזה שייך שפיר גם בסרים (שהרי סרים הוא ראוי לשכיבה, ורק אינו ראוי לביאה גמורה) (טז).

ע"י מי מקנין

• **מבואר בגמרא שלשה דוגמאות, דהוי סלקא אדעתך דלא שייך בהן קינוי וסתירה** וממילא אם קינא לה בעלה עליהן ועברה ונסתרה אינה נאסרת על ידי זה לבעלה ואין משקין אותה, וקמשמע לן שמקנין עליהן:

(א) **ערויות:** אם קינא בעל באשתו שלא תיסתר עם אביה או אחיה או עם אחד מכל העריות שבתורה (שאסורות עליה באיסור כרת), ונסתרה, הוי קינוי קנוי, ונאסרת עליו עד שתשתה מים המרים.

והרבנותא בזה, דהנה כתיב "ועבר עליו רוח קנאה וקנא את אשתו והיא נטמאה וגו'", והשקה את המים והיתה אם נטמאה", ודרשו חז"ל הא דכתיב שתי פעמים 'נטמאה', לאשמעינן שנאסרת מחמת קינוי וסתירה בין לבעל ובין לבעל (עד שתיבדק ע"י המים שהיא כשרה). מעתא סלקא דעתך אמינא שאינה נאסרת על הבעל (על ידי קינוי וסתירה) אלא באופן שנאסרת גם על הבעל, מה שאין כן אם נסתרה עם אחד מכל העריות דבלאו הכי אסורה לה, אין דין סוטה נוהג בה ואינה אסורה גם לבעלה, קמשמע לן שמקנין אף על העריות (דהא דכתיב 'נטמאה' שתי פעמים לא אתא אלא לגופיה, שאם אין הבעל קרוב לה ולא היתה אסורה לו לפני זה, הרי היא נאסרת לו עכשיו ע"י קינוי וסתירה, אבל לא למעוטי קרובים אתא).

(ב) **שחוף:** אם קינא לה הבעל שלא תיסתר עם אדם שחוף, דהיינו מי שבשרו נשחף וכלה ואין בו כח לבעול ולהזריע, אשמעינן שמואל דהוי קינוי קינוי. דסלקא דעתך אמינא שאין מקנין על ידו, מדכתיב "ושכב איש אותה שכבת זרע ונעלם מעיני אישה ונסתרה", למעוטי שחוף דלאו בר הכי הוא ולהזריע, קמשמע לן שמואל דאף מי שאינו ראוי להזריע מקנין על ידו וכיון

יבא פלוט דכה וזרות שפכה נקהל ד", אלל על כרמך מיירי צ'סריס חמה, דהיינו סריס צדי שמים מחמת חולי וכיו"צ, דככה"ג מותר לבוא נקהל ד' כמבואר במס' יצמות (דף ע"ב:), ולא דיינין ביה אלל משום 'מבלעדי אישך'.

טז. פירשנו לפי פרש"י בגמרא (דף כו. כו. ד"ה קא משמע לן), ולפי זה מיירי אפילו אם נקטרס קודם שנשאה, דמי"מ שפיר קדמה שכיבת בעל לבעל, כיון שהסריס הוא ראווי לשכיבה. אמנם רש"י במתני' (דף כד. ד"ה אשת סריס) פירש "אשת סריס כגון שנסתרס לאחר שנשאה קדמה שכיבת בעל לבעל", ולפי"ו משמע דלעולם הא דנעיין קדמה שכיבת בעל לבעל היינו ציאה גמורה ולא רק שכיבה בעלמא, וכדכתיב דמתניין הוא רק ללא צעיין שיחה ראווי גם עכשיו לציאה גמורה, אלל צעיין רק שלא היה סריס כשנשאה כדי שיוקדם שכיבת בעל לבעל. ועיין בפרש"י שהעיקר הוא כפרש"י בגמרא, ומה שכתב במתני' הוא גליון ואינו מפרש"י, וכן סתמנו כאן (ועיין עוד בהמות וזיונים של מהדוים עז והדר דף כ"ד ע"א אות ו', ודף כ"ו ע"א אות ה').

גליון קנין תורה

הערה היא, משא"כ למאן דאמר הערה היינו נשיקה (דאף היא נחשבת גמר ביאה לכל דבר חוץ מבשפחה הרופה) ליכא למימר דאתא קרא למעומה ודהלא כגמר ביאה היא, ובדאי הוה שפיר קניו אף אם לא קינא לה אלא על נשיקה.

דף כ"ז

דומה או בת דומה

לכתחילה לא ישא אדם אשה דומה (דהיינו אשה חשודה לזנות, שהכל מדברים עליה על ניאופיה), דאיכא למיחש שתזנה תחתיו והוא אינו רואה ואינו מגרשה) ואחר כך תהא מקלקלתו לשמש עמה משנאסרה לו. וכן לא ישא אשה בת דומה (דהיינו בתה של אשה שהיתה חשודה לזנות כגיל), דאיכא למיחש שמא נולדה (בת זר) מבועילת איסור והרי היא ממזרת.

אבל מי שאינו מוצא אשה אחרת אלא שתים אלו, דומה ובת דומה, נחלקו אמוראי איזה מהן עדיף לישא:

• **לשמואל**, ישא דומה ואל ישא בת דומה, שהדומה עצמה ודאי נולדה מביאה כשרה (שהרי אמה לא היתה חשודה לזנות ונמצא שהיא בעצמה כשרה היא), מה שאין כן בת דומה (שהיתה אמה חשודה לזנות) איכא למיחש שמא נולדה מביאה פסולה (שבאה אמה על עובר כוכבים או ממזר).

• **לר' יוחנן**, ישא אדם בת דומה ואל ישא דומה, דלא חיישינן בכת דומה שמא נולדה מביאה פסולה, דהא רוב בעילותיה של האם היו לבעלה ומסתמא מבועלה נתעברה, וכיון שהבת עצמה אינה חשודה לזנות נמצא שעומדת בחוקת כשרות ומותרת לבעלה. מה שאין כן אשה דומה אינה עומדת בחוקת כשרות, שהרי היא מזנה תחתיו ונאסרת עליו ואחר כך מקלקלתו לשמש עמה משנאסרה לו.

לדינא נמינין בר' יוחנן, שכן תנא רב תחליפא בר מערבא לפני ר' אבהו, דאשה שרגילה בזנות, בניה כשרין, כי רוב בעילות הן אחר הבעל. מיהו זהו דוקא בסתם 'בת דומה' (שהיתה אמה רק חשודה לזנות אבל לא היתה פרוצה ביותר, דאז מחוקין שהיו רוב בעילותיה לבעלה), אבל אם היתה אמה פרוצה ביותר דאיכא למיחש שהיו רוב בעילותיה משל אחרים ולא משל בעלה, תהא דין הבת תלויה בפלוגתא דאמוראי באיזה זמן אשה מתעברת:

למאן דאמר אין אשה מתעברת אלא סמוך לווסתה (פ' ביום שלפני זמן ביאת ווסת נדותה), ודאי איכא לאחזוקי שנולדה הבת מבועילת איסור והיא פסולה, דהרי לא ידע הבעל באיזה זמן עלולה ווסתה להגיע כדי לשומרה ביום שלפניה מלזנות ולא תתעבר בזנות⁽¹⁾ וכיון שהיתה פרוצה ביותר והיו רוב בעילותיה משל אחרים, יש לן לאחזוקי שנולדה בתה מבועילת איסור. **אבל למאן דאמר אין אשה מתעברת אלא סמוך לטבילתה** (דהיינו לאחר שטבלה ביום טבילתה או ליום מדר), נסתפק רב עמרם

והא דאין זנות בבהמה, ילפינן מדכתיב "לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב בית ד' אלקיד" ואתנן זונה היינו מלה שנתן איש במתנה לאשה זונה כדי שתתרוצח לזנות עמו, דמלה זה פסול להיות קרבן, ומחיר כלב היינו אם החליף אדם שה כלב, כגון שנתן לחבירו כלב וקיבל בתמורתו שה, או השתה פסולה להקרב כיון שבאה אצלו בתמורת כלב, וכתיב אחר כך "כי תועבת ד' אלקיד גם שניהם", ודרשו חז"ל דאתא למעוטי, דדוקא אתנן זונה ומחיר כלב פסולין לקרבן, אבל אתנן כלב (דהיינו שאמר אדם לאשה זונה 'הליך מלה והבעלי לכלבין) ומחיר זונה (שהיתה לו שפחה זונה והחליפה עם אדם אחר בעד מלה) מותרין להיות קרבן. ומדקאמרינן דאתנן כלב מותר, מכלל דביאתה לכלב לאו זנות הוא, דאי זנות הוא הוה חייל עלה שם אתנן, אלא שמוע מינה דאין זנות בבהמה.

על איזה דבר מקנא לה הבעל

מה שהבעל צריך לקנא באשתו, אין הכוונה לאזהרה על סתירה גרידא, אלא מתרה בה שלא תיסתר עם פלוני ותבוא עמו לידי מומאה. ודרשו חז"ל מהא דכתיב "ושכב איש אותה שכבת זרע ונעלם מעיני אישה ונסתרה", שבא הפסוק למעט אופן של התראה שאינו בכלל זה ולא נחשב קינוי. ופליגי בו אמוראי:

• **לרב ששת**, ממועט הפסוק אם קינא לה על ביאה שלא כדרכה (שאמר לה 'אל תסתרי עמו ליבעל לו שלא כדרכה'), דאין זה נחשב בקינוי ואם נסתרה אחר כך אינה נאסרת על בעלה ואינה שותה. מיהו דחה רבא דבדואי הוי בכלל קינוי, דהא בהדיא גלי רחמנא שנאסרת אשה לבעלה אף על ידי זנות כזה, מדכתיב "זאת זכר לא תשכב משכבי אשה" (הרי שהוקשו שני משכבותיה לכל דברים), וכיון שנאסרת על בעלה ודאי הוי בכלל קינוי.

• **לרבא**, ממועט הפסוק היכא שלא קינא לה על זנות גמורה אלא על ביאה דרך אכרים (פ' שהתרה שלא תיסתר עם איש פלוני משום חשד שמא תבוא לידי שכיבה בקירוב בשר). ומסיק הגמרא כביאור דברי רבא, דאף על גב דלכולי עלמא אין ביאה כזה נחשב זנות כדי לאוסרה על בעלה (וא"כ פשיטא דלא הוה קינוי), מכל מקום הוה אמינא דדין קינוי וסתירה תלוי בקפידת הבעל, וכיון שקינא לה בעלה על כך הא חזינן ליה שהוא מקפיד אף על זה, ואם כן נחשב שפיר קינוי ושם נסתרה אח"כ עם אותו פלוני ולא ידעינן אם נפמאה או לא הרי היא אסרה לבעלה ולבעולה עד שתיבדק ע"י שתיית מים), קמשמע לן קרא דלא הוי קינוי.

• **לאביי**, ממועט הפסוק היכא שלא קינא לה על זנות גמורה, אלא על נשיקה (פ' שהתרה שלא תיסתר עם איש פלוני, אבל לא משום חשד זנות גמורה, אלא משום חשד שמא תבוא לידי ביאה של נשיקה), דכיון דנשיקה לאו הערה היא אין זה נחשב קינוי, ולכך אם נסתרה אחר כך אינה נאסרת עליו ואין משקין אותה, דהוה סתירה בלא קינוי.

מיהו אוקימתא זה אינה מתיישבת אלא למאן דאמר דהערה (האמורה בתורה שהיא כגמר ביאה בכל עריות) היינו הכנסת עמרה, ונשיקה אינה כלום (ולדידיה אתא שפיר דממעטין קינוי על נשיקה כיון דלאו שם

1. ועל כמין מימי היכא ללא קנעה וסמ, לכך לא ידע הבעל ממי עלולה וסמה להגיע (מדר"ם אליבא, ע"ט).

קנין תורה גליון

• **רבי יוסי**, מודה לתנא קמא שאין משקין אותה אלא על ידי בעלה, ואם כן באופן שהבעל אינו יכול להשקותה מודה ר' יוסי דאין קינוי של בית דין מועיל אלא לאוסרה לבעל ולבועל ולהוציאה בלא כתובה. אבל באופן שהבעל יכול להשקותה, כגון שיצא מבית האסורין, סובר ר' יוסי שיכולין להשקותה על סמך קינוי של בית דין, דר' יוסי לית ליה האי היקישא בין קינוי להבאה, ואינו מצריך דדוקא מי שקינא לה ישקנה.

היקש בין אשה לאשה

אם היה הבעל סומא או חוגר או גידם או אילם, וכן אם היתה האשה סומא או חוגרת או גידמת או אילמת, אין משקין אותה מיום המרים.

דחנה כתיב "ושכב איש אותה שכבת זרע ונעלם מעיני אישה ונסתרה", מכאן שלא נאמרה פרשת סוטה באופן שהבעל הוא סומא. וגבי אשה כתיב "והעמיד הכהן את האשה לפני ד' וגו' ונתן על כפיה את מנחת הזכרון", מכאן שלא נאמרה פרשת סוטה באופן שהאשה היא חוגרת ושאינה יכולה לעמוד על רגליה או גידמת וקטועת ידים שאינה יכולה להחזיק המנחה בידיה, ומדכתיב אחר שהכהן מושביע אותה "ואמרה האשה אמן אמן", אלמא שלא נאמרה פרשת סוטה באשה אילמת.

ומעתה מקשינן כולו אהדדי, מדכתיב "זאת תורת הקנאות אשר תשטה אשה תחת אישה ונטמאה", להקיש איש לאשה ושאם היה האיש חוגר או גידם או אילם אין משקין אותה, וכן להקיש אשה לאיש ושאם היתה סומא אין משקין אותה.

הדרן עלך ארוסה

פרק המישי – סוטה

להודיע לה אחר כך שהמים לא יבדקו את גופה כסדר הזה, אלא כדרך שנכנסים בגופה, דמתחלה נכנסים במעייה ומקלקלות אותן ואחר כך נפלות לירך, שאם אינו מודיע לה כן מתחילה יש לחוש שזמא יוציאו לעז על מים המורים ושיאמרו לא עשו המים כסדר הקלה ואין פורענות זו על ידן. (ב) "והשקה את האשה את מים המורים המאזררים ובאו לה המים המאזררים למרים", ואיצטריך ליה לצוואה, שהקב"ה גזור שיבואו בה המים למרים. (ג) "והשקה את המים והיתה אם נטמאה וגו' ובאו בה המים המאזררים למרים", ואיצטריך ליה לעשייה, שהכתוב מודיע כאן את ישראל ומבטיח להן שיבדקו המים.

ובכל שלש פסוקים אלו כתוב 'ובאו' באות וי"ו יתירה, הרי לן עוד שלשה פסוקים לרבות את הבעל לידיעה, לצוואה, ולעשייה.

האם הוי הבת בחזקת כשרות או לא; מי אמרינן דכיון שידע הבעל זמן טבילתה ויודע שעלולה להתעבר לאחר שטבלה היה משמרה מלזנות וממילא נתעברה ממנו ובתה כשרה, או דילמא כיון שהיתה פרוצה ביותר לא היה אפשר לשמרה ושהיתה נשמטת ממנו פתאום, וממילא הוי הבת בחזקת פסולה, ומסקינן בתיקו.

קינוי על ידי בית דין

כתיב "דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם איש איש כי תשטה אשתו ומעלה בו מעל", משמע דלא נאמרה פרשת סוטה אלא אם כן קינא לה בעלה, ולא אחר. אמנם כיון דכתיב בלשון כפול "איש איש", אתא לרבווי היכא שהבעל אינו יכול לקנאות, כגון אשת חרש, אשת שומה, אשת שעמום, אשה שהלך בעלה למדינת הים או שהיה חבוש בבית האסורין, דבכל אלו בית דין מקנין להן במקום הבעל. מיהו נחלקו תנאי מה מועיל קינוי זה שנעשה על ידי בית דין:

• **לתנא קמא**, הקינוי מועיל רק שאם עברה אחר כך ונסתרה תיאסר לבעלה ולבועלה (עיי' תורה איש) וגם יוצאה בלא כתובה, אבל לעולם אי אפשר להשקותה על ידי קינוי זה, שאין משקין את האשה אלא על ידי בעלה, ודוקא אם הבעל קינא לה ולא בית דין. ומעמידי דתנא קמא, כתיב "והביא האיש את אשתו אל הכהן", מכאן שאין האשה שותה מים המורים אלא על ידי בעלה, וכיון דבפסוק שלפני זה כתיב "ועבר עליו רוח קנאה וקנא את אשתו", מקשינן קינוי להשקאה, דזה שקינא לה ישקנה, והא השקאה אי אפשר להיות אלא על ידי בעלה, ואם כן מוכרח שגם הקינוי יהיה על ידי בעלה כדי שיוכל להשקותה אחר כך.

דף כז: – כט.

בדיקת הבועל

כשם שהמים בודקין את האשה אם זינתה או לא, כך הם בודקין את הבועל ושכל מקום שהוא נמצא יארעוהו אותם המאורעות הבאות על האשה כשהיא שותה; מאירין. ונחלקו תנאי מהיכן ילפינן כן:

• **לרבי עקיבא**, ילפינן ליה מיתורא דאות וי"ו. דחנה נזכר ענין ביאת המים בהאשה שלשה פעמים, וכולהו צריכי: (א) אחר שהכהן מושביע אותה, חוזר ואומר לה "ובאו המים המאזררים האלה כמעיד לצבות בטן ולנפיל ירך", ואיצטריך ליה לידיעה, דכיון דכשמוקלל אותה, מקללה על הירך תחלה ואחר כך על הבטן וכדכתיב "בת ד' את ירך נפלת ואת בטןך צבה", והטעם דבין התחלה בעבירה דמתחילה פשטנו לו ירכה ואח"כ קבלתו על כרסה כמבואר לעיל דף טו., לכך צריך

קנין תורה גליון

מייתורא, אם כן נימא דלעולם לא אתרבאי תרומה לאיסורא אלא כהונה הוא דאתרבאי (דהא כהונה חמירא מתרומה כנ"ל), ובאמת מותרת לאכול בתרומה.

ומתריץ הגמרא, דכיון דמתרי 'נממאה' מרבינן איסורא חד לבעל וחד לבועל, דתרווייהו נוהגות בחייו של הבעל ושאם גירשה הבעל אסורה בחייו להבועל, מסתבר ליה לרבי ישמעאל דגם 'נממאה' שלישית אתא לרבות איסור תרומה ולא כהונה, דאיסור תרומה נוהגת גם כן בחייו של הבעל, מה שאין כן איסור כהונה לא שייכא אלא אם כן מת הבעל ודהא אם גירשה לא איצטריך קרא דבלאו הכי אסורה לכהונה מדין גרושה, ומאחר דילפינן איסור תרומה מהאי קרא, הדר ילפינן איסור כהונה מקל וחומר.

ורבי עקיבא שהצריך ארבעה פסוקים לרבוויי לכולהו, ולא יליף כהונה בקל וחומר מתרומה, יש ליישב בשני דרכים: (א) לית ליה סברא הנ"ל דמרבינן מפסוק השלישי דוקא תרומה דומיא דבעל ודבועל ולא ס"ל דכל חד וחד קרא באנפי נפשיה הוא ולא אמרינן הא לא מרבי אלא דומיא דהנ"ל, ולכך אי הוי כתיבי רק שלשה פסוקים לא הוה מרבינן אלא כהונה דחמירא, ולא תרומה, לכך בעינן ארבעה פסוקים לאוסרה בין בתרומה ובין בכהונה. (ב) לעולם מודה רבי עקיבא דמסתבר לרבות תרומה דומיא דבעל ודבועל, ואין הכי נמי דהוי מצי למיכתב רק שלשה פסוקים והוה מרבינן כהונה בקל וחומר, ומכל מקום מילתא דאתיא בקל וחומר טרח וכתב לה קרא.

ספק נממאה

בתחילת פרשת סוטה כתיב "ועבר עליו רוח קנאה וקנא את אשתו והיא נממאה או עבר עליו רוח קנאה וקנא את אשתו והיא לא נממאה", ומבואר בהמשך הפסוקים שמשקין אותה מים המאררים. והנה הא דכתיב 'והיא נממאה' אין לפרש שבדאי נממאה, דאם כן למה היא שותה? ודהא אינה שותה אלא לברר הספק, וכן הא דכתיב 'והיא לא נממאה' אין לפרש שבדאי לא נממאה, דאם כן למה משקין אותה, אלא כוונת הפסוק דמספקינן בה באשה זו אם נממאה או לא, לכך צריך להשקותה כדי לברר הספק, ואשמעינן דאי לא משקה לה אסורה מספק ולבעל ולבועל כנ"ל.

וכיון דגלי לן קרא גבי סוטה דעשה בה ספק כודאי, איכא למילף שאר טומאות (וכגון שריץ ספק נגע בטהרות ספק לא נגע) לעשות בהן ספק כודאי (דמהוקינן להני מהרות שהן טומאות) בקל וחומר; ומה סוטה שלא עשה בה שוגג כמוזיד (ודוקא אם נממאה כמוזיד אסורה, אבל אם היה אדם בבית עם אשתו ועוד אשת איש, ונתכוון לבוא על אשתו ונדמנה לו זו, ואף היא היתה שגגה שהיתה סבורה שהוא בעל, הרי היא מותרת אה"כ לבעלה), ולא עשה בה אונס כרצון (ודוקא אם נבעלה כרצון אסורה, אבל אם נאנסה מותרת לבעלה, מדכתיב 'והיא לא נתפשה' אלמא אם נתפשה מותרת), מכל מקום עשה בה ספק כודאי, שריץ שעשה בו שוגג כמוזיד ואונס כרצון (דשריץ מטמא את המהרות אף אם נגע בהן בשוגג או באונס) אינו דין שיעשה בו ספק כודאי.

• **לרבי,** לא דריש יתורא דאות וי"ו, ולדידיה ליכא אלא שלשה פסוקים, דאיצטריך כולהו לאשה; לידיעה ולצוואה ולעשייה כנ"ל. והא דאמרינן שהמים בודקין את הבועל, יליף ליה רבי מדכתיב (בהודעת הכהן להאשה סדר פעולת המים) "ובאו המים המאררים האלה כמועך לצבות בטן ולנפיל ירך", ואי הוי קאי רק על האשה הוי ליה למיכתב 'לצבות בטן ולנפיל ירכה', אלא לאו קאי גם על הבועל ואשמעינן שהמים בודקין אותו.

מיהו אף לרבי לא אמרינן דקאי רק על הבועל, דאם כן הוי ליה למיכתב (בלשון זכר) "לצבות בטן ולנפיל ירכה", ומדכתיב 'לצבות בטן ולנפיל ירך' שמע מינה דקאי אתרווייהו; בין על האשה, להודיע שהמים בודקין את בטנה תהלה ורק אחר כך ירכה ושלא להוציא לעז על מים המרים, ובין על הבועל, לאשמעינן שהמים בודקין אותו גם כן (ולרבי לא בעינן תלתא קראי לבועל לאשמעינן ידיעה צוואה ועשייה, דכיון דגלי לן קרא הכא שהיא נבדק כמותה, והא כתיב בה צוואה ידיעה ועשייה, תו לא צריך למכתב ביה; תוס' ד"ה ההוא).

אסורה לבעל, לבועל, לתרומה, ולכהונה

אשה שקינא לה בעלה ועברה ונסתרה, כולי עלמא מודים דכל זמן שלא השקו לה מים המרים ואו באחד מהאופנים שאין משקין אותה כלל כמבואר לעיל דף כד.ו, נוהגות בה ארבעה איסורים דלהלן מכה ספק (שמא נממאה); (א) אסורה לבעלה, (ב) אם גירשה בעלה או נתאלמנה מזמנו, אסורה לבועלה, (ג) אם היה בעלה כהן, ואפילו אם היא בעצמה היתה בת כהן, אסורה לאכול בתרומה, (ד) אם מת בעלה אסורה להינשא לכהן. מיהו נחלקו תנאי מהיכן ילפינן לכולהו:

• **לרבי עקיבא,** ילפינן לכולהו מיתורא דקרא, דהנה נזכר בפרשת סוטה ג' פעמים יתרים תיבת 'נממאה'; א. "ועבר עליו רוח קנאה וקנא את אשתו והיא נממאה", ב. "והשקה את המים והיתה אם נממאה וגו' ובאו בה המים", ג. "זאת תורת הקנאות אשר תשמה אשה תחת אישה ונממאה", ועוד יתור אחרת מדכתיב (בפעם השלישית) 'ונממאה' בוי"ו ור' עקיבא לשיטתיה דדריש וי"ו כנ"ל, הרי לן ארבעה פסוקים לרבות שאסורה לבעל, ולבועל, ולאכול בתרומה, ולהינשא לכהן (אמנם הא דכתיב 'ונסתרה והיא נממאה' לאו ממניא הוא, דאוקימנא (לעיל דף ב:) למממאה ודאית בעד אחד).

• **לרבי ישמעאל,** לא דרשינן וי"ו של 'ונממאה', וליכא אלא תלתא קראי, לרבות שאסורה לבעל, ולבועל, ולאכול בתרומה. והא דאסורה גם לכהונה ילפינן בקל וחומר; ומה בת כהן שהיתה נשואה לישראל ונתגרשה (והרי אין לה) שמותרת בתרומה (וכדכתיב 'מלחם אביה תאכל'), פסולה לכהונה (וגרושה אסורה אפילו לכהן הדיוט), סוטה זו (דמספקינן בה שמא זינתה) שאסורה בתרומה (וכדילפינן לעיל מקרא יתירא), אינו דין שאסורה לכהונה ואם מת בעלה.

מיהו קשה לרבי ישמעאל, דכיון דלית לן לדידיה אלא שלשה פסוקים, ותרומה לא נזכרה בהדיא לאיסורא ורק ילפינן לה

גליון קנין תורה

מה סוטה יש בה דעת לישראל אם נטמאה אם לא, אף ספק טומאה לא מטמינן מספק (אפילו ברה"י) אלא אם כן יש בו (בנוגע זה) דעת לישראל אם נגע אם לאו (והוא אומר איני יודע, כגון אדם שמספק אם נגע בשרץ, או טהרות שהיה אדם עמוק בהם בשעה שנולד הספק), אבל אם נולד הספק בדבר שאין בו דעת לישראל, ספיקו טהור אפילו ברשות היחיד.

אמנם כיון דלפינן דין זה בקל וחומר מוסטה, בעינן שיהא דומה לסוטה בתרי תנאי: (א) מה סוטה לא מטמינן לה מספק אלא ברשות היחיד (דהא אינה נאסרת אלא אם כן נסתרה אחר קינוי, וסתירה היינו ברשות היחיד שהוא מקום הראוי ליסתר), אף שאר טומאה לא אמרינן ספק כודאי אלא ברשות היחיד, אבל ברשות הרבים ספיקו טהור. (ב)

שאלות ותשובות לחזרה

דף כ"ה

- א. ארום שקינא לארוסתו, באיזה אופן כולי עלמא מודים שאם נסתרה יכול להשקותה? אם נסתרה לאחר נישואין.
- ב. עוברת על דת שלא התרה בה בעלה, מפסדת כתובתה או לא? ומנא פשטינן לה למסקנא? ולמה ליכא למיפשט דין זה מארוסה ושומרת יבם, או מאלמנה לכהן גדול וכיו"ב, דבעינן קינוי אע"פ שאינן שותות, אלמא בעינן קינוי כדי להפסיד כתובתן? למסקנא אינה מפסדת כתובתה, מדתניא באלו שבית דין מקנין להן דההקנאה היא כדי לפוסלן מכתובתן [מיהו איכא אמוראי דס"ל דליכא למיפשט מהתם, דשאני התם שאין להן אימת הבעל משא"כ סתם אשה לעולם מפסדת אף בלא התראה]. ולכא למיפשט מארוסה ושומרת יבם; א. דדילמא טעמא דקינוי כדי לאוסרה לארוס וליבם, ב. דדילמא טעמא דקינוי שאם תסתר לאחר נישואין יוכל להשקותה ע"י קינוי זה. ולכא למיפשט מאלמנה לכהן גדול וכיו"ב, דדילמא טעמא דקינוי כדי לאוסרה על בועלה.
- ג. תניא "אלו שבית דין מקנין להן מי שנתחרש בעלה או נשתטה או שהיה חבוש בבית האסורין"; מו איכא למיפשט מהכא [ומה שאנו נעשים שלוחים שלא מדעתן] דעוברת על דת אינו יכול לקיימה? ומי איכא למיפשט [ומה דלא היישנין לזלזל בי"ד] שאם קינא לה אינו יכול למחול? תרווייהו ליכא למיפשט; דלעולם עוברת על דת יכול לקיימה, ומ"מ נעשים אנו שלוחים שלא מדעתנו דמסתמא ניחא ליה להוציא. ולעולם אם קינא לה יכול למחול, ומ"מ לא היישנין לזלזל בי"ד דמסתמא הוא מסכים על דעת בית דין.
- ד. למסקנת הגמרא; עוברת על דת שהבעל רוצה לקיימה, האם יכול לקיימה או צריך הוא להוציא? יכול לקיימה [אפילו אם התרה בה, ע"י בשינון הערה ח-ט].
- ה. למסקנת הגמרא; בעל שקינא לאשתו האם יכול למחול על קינויו קודם שנסתרה, או אחר שכבר נסתרה? קודם שנסתרה, יכול למחול על קינויו. לאחר שנסתרה, מחלוקת (רב אחא ורבינא), ולדינא נקטינן כמ"ד שאינו יכול למחול.
- ו. איזה שלשה דברים שמע רבי יאשיה מועירא? ועל איזה מהן לא הודו לו חבריו שבדרום, ולמה? א. בעל שמחל על קינויו מוחל, ב. זקן ממרא שרצו בי"ד למחול לו מוחלין לו, ג. בן סורר ומורה שרצו אביו ואמו למחול לו מוחלין לו. וחבריו שבדרום לא הודו בזקן ממרא, כדי שלא ירבו מחלוקת בישראל.
- ז. סוטה שהיתה ראויה לשתות ומת בעלה קודם ששתתה; האם עדיין היא שותה? והאם נוטלת כתובתה (בית שמאי, בית הלל), ולמה? לכולי עלמא אינה שותה, דכתיב "והביא האיש את אשתו אל הכהן". ונחלקו אם נוטלת כתובתה מיד יורשי הבעל; לבית שמאי נוטלת, דשטר העומד לגבות כגבוי דמי [והירושין הן התובעין], לבית הלל אינה נוטלת דסבירא להו לאו כגבוי דמי.
- ח. תנא קמא סובר דעקרה וזקנה אינן שותות, ורבי אליעזר סובר שהן שותות; במאי פליגי? ובאיזה אופן מודי תרווייהו דשותות? פליגי בבעל שאין לו בנים; לת"ק אינה שותה שאינה ראויה לקיימה (ע"י שינון הערה י"ב), ולר' אליעזר שותה שהרי יכול לישא אשה אחרת ולפרות ולרבות הימנה. ואם כבר יש לו אשה ובנים לכו"ע שותה, דבכה"ג ראויה לקיימה לכו"ע.

קנין תורה גליון

דף כ"ז

ט. האם יש חילוק בין עקרה וזקנה לאיילוניות? [שלא היתה ראויה להוליד מעולם?] ולמה?

מחלוקת; יש אומרים איילוניות גרועה מעקרה וזקנה, ולכולי עלמא אינה שותה [נאפי] אם יש לו אשה ובנים, מדכתיב "ונקתה ונזרעה זרע", מי שדרכה להזריע יצתה זו שאין דרכה להזריע. ויש אומרים איילוניות שוה לעקרה וזקנה [ונמילא דינה תלוי בפלוגתא תנא קמא ור' אליעזר הגלילי], דהא דכתיב 'ונקתה ונזרעה זרע' איצטריך או כר' עקיבא או כר' ישמעאל.

י. איך פירש רבי עקיבא הפסוק 'ונקתה ונזרעה זרע', ואיך פירשה רבי ישמעאל? ולמה לא ניהא ליה לר' ישמעאל לפרש כר' עקיבא? ר' עקיבא, אם היתה עקרה נפקת. ר' ישמעאל, לא ניהא ליה לפרש כן, דא"כ יסתרו כל העקרות ויפקדו, וזו הואיל ולא נסתרה הפסידה. לכך מפרש, שאם היתה יולדת בצער יולדת בריוח, היתה יולדת נקבות יולדת זכרים, היתה יולדת קצרים יולדת ארוכים, היתה יולדת שחורים יולדת לבנים.

יא. מהו הרבותא בנשים דלהלן שהן שותות: (א) ממוזר או נתין שנשא אשה שמוותרת לו, (ב) אשת גר, (ג) אשת כהן, (ד) אשת סרים. א. מהו דתימא אפוי פסולין לא ליפוש קמ"ל. ב. מהו דתימא 'דבר אל בני ישראל' כתיב ולא גרים, קמ"ל 'זמרת אליהם' רבויא הוא. ג. מדכתיב 'והיא לא נתפשה', מהו דתימא דזו הואיל ואף אם נתפשה אסורה לא תשתה קמ"ל. ד. מהו דתימא 'מבלעדי אישך' אמר רחמנא, וסריס לאו בר הכי הוא [לביאה גמורה], קמ"ל דלמיקדם שכיבת בעל לבעול הוא דאתא.

יב. מהו החידוש בהא דתנן דאשת כהן ששתתה מים הכרים ולא מתה מותרת לבעלה? מיירי במתנוונה דרך אברים, דמהו דתימא שהוא הוכחה שזינתה והא דלא בדקוה מיא כי אורחיה משום דבאונס זינתה ולגבי כהן מיהת אסורה, קמ"ל דכל שאינה מתנוונת כדרכה מחזקינן לה טהורה גמורה ומותרת אף לבעלה כהן.

יג. מה היה ההוה אמינא שלא להקנות לאשה על אחד מכל העריות, או על שחוף, או על עובד כוכבים? עריות, כיון דכתיב 'נטמאה' שתי פעמים אחד לבעל ואחד לבעול, הוה אמינא דדוקא היכא דקא מיתסרא בהא זנות לבעול נאסרת גם לבעלה, מה שאין כן בעריות דבלאו הכי אסורה לבעול אינה נאסרת ע"י קינוי זה לבעלה, קמשמע לן [דלא אתא קרא אלא לגופיה דהיכא דאינו קרוב לה נאסר עבשיו עליה ע"י קינוי זה, ולא למעוטי קרובים אתא]. שחוף, מהו דתימא ממעטינן ליה מדכתיב 'ושכב איש אותה שכבת זרע' לאפוקי שחוף דלאו בר הכי הוא, קמ"ל [דאיצטריך להאי קרא לדבר אחר]. עכו"ם, מהו דתימא דוקא היכא דקא מיתסרא בהא זנות לבעול נאסרת אף לבעלה, משא"כ בעכו"ם דבלאו הכי אסורה עליו, קמ"ל.

יד. על מי אין מקנין (ב' אפנים)? ומנלן? א. קטן, דכתיב 'ושכב איש אותה' ולא קטן. ב. על בהמה, דאין אשה נעשית זונה ע"י בעילת בהמה, מדכתיב 'לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב בית ד' אלקיך וגו' כי תועבת ד' אלקיך גם שניהם', למעוטי אתנן כלב ומחיר זונה.

טו. 'ושכב איש אותה שכבת זרע', איזה קינוי אתא קרא למעוטי; לרב ששת, לרבא, ולאביי? רב ששת, אם קינא לה על ביאה שלא כדרכה. רבא, אם קינא לה על ביאה דרך אברים [אבל ביאה שלא כדרכה הוי קינוי שהרי נאסרת עליו ע"י מדכתיב 'משכבי אשה']. אביי, אם קינא לה בנשיקה, ואתיא למ"ד העראה זו הכנסת עטרה אבל נשיקה ולא כלום היא [אבל ביאה דרך אברים לא איצטריך למעוטי דפריצתא בעלמא היא ובודאי אינה נאסרת בהכי].

דף כ"ז

טז. מהו סברת שמואל דעדיף לישא 'דומה' מלישא 'בת דומה'? ומהו סברת רבי יוחנן דעדיף לישא 'בת דומה' מלישא 'דומה'? שמואל, דומה באה מטיפה כשרה, אבל בת דומה שמא נולדה מביאה פסולה. ר' יוחנן, בת דומה עומדת בחזקת כשרות, ולא חיישינן שנולדה מביאה פסולה דרוב בעילות הן לבעלה, משא"כ דומה אינה עומדת בחזקת כשרות ומקלקלתו לשמש עמה משנאסרה לו.

יז. האם מודה ר' יוחנן בבית דומה שהיתה אמה פרוצה ביותר, דככהאי גוונא אין הבת בחזקת כשרות? ולמה? למ"ד אין אשה מתעברת אלא סמוך לווסתה ודאי מודה שהבת היא בחזקת פסולה, דהא לא ידע הבעל ולא מנטר לה [וכיון שהיא פרוצה הו רוב בעילותיה לאחרים], אבל למ"ד אין אשה מתעברת אלא סמוך לטבילתה נסתפק רב עמרם אי אמרינן כיון דידע בה נטורי מנטר לה, או דלמא כיון דפרוצה ביותר לא מצי מינטר לה שנשמטת מאצלו פתאום, ומסקינן בתיקו.

גליץ קנין תורה

יח. האם אפשר להשקות את האשה על סמך קינוי שנעשה על ידי בית דין?

מחלוקת; לתנא קמא אי אפשר, דדוקא הבעל יכול להשקותה מדכתיב 'זהביא הבעל את אשתו', וגם בעינן שהמקנא לה ישקנה. לר' יוסי, הבעל יכול להשקותה ע"י קינוי ב"ד [כגון שיצא מבית האסורין], דלא בעינן שהמקנא לה ישקנה.

יט. באיזה ארבעה מומין נקטינן שאם היה להבעל או להאשה אחד ממומין אלו אין משקין אותה? ומנלן?

סומא, חיגר, גידם, או אילם. דבעל כתיב 'זעלם מעיני אישה' לאפוקי סומא, ובאשה כתיב 'זהעמיד הכהן את האשה' לאפוקי חיגרת. זנתן על כפייה' לאפוקי גידמת, 'זאמרה האשה' לאפוקי אילמת. והוקשו אהרדי מדכתיב 'אשה תחת אישה'.

דף כז: - כט.

כ. מנא ילפינן דכשם שהמים בודקין את האשה כך בודקין את הבעל; לרבי עקיבא, ולרבי?

לר' עקיבא, דתלתא קראי של זבאו המים' כתיבי באשה, חד לדיעה וחד לצוואה וחד לעשייה, וכיון דכתיבי כולו בו"ז יתירה, הוי ליה עוד תלתא קראי לרבות את הבעל לדיעה ולצוואה ולעשייה. לרבי, לא דריש וו"י, ויליף ליה מדכתיב גבי ידיעה 'זבאו המים וגו' לצבות בטן ולנפיל ירך', דאי הוי קאי רק על האשה הו"ל למיכתב 'בטנה-ירכה', ואי הוי קאי רק על הבעל הו"ל למיכתב 'בטנו-ירכו', אלא על כרחי קאי אתרוייהו; על האשה, להודיע שהמים בודקין את בטנה תחלה ואח"כ ירכה ולא יבואו להוציא לעז על המים, ועל הבעל, לאשמעין שהמים בודקין אותו כמו אותה.

כא. אשה שקינא לה בעלה ונסתרה, לאיזה ד' דברים אסורה כל זמן שאינה שותה? ומנלן (לר' עקיבא, לר' ישמעאל)?

א. אסורה לבעלה, ב. אסורה לבעלה [אם גירשה הבעל או נתאלמנה], ג. אסורה בתרומה [אם הי' בעלה כהן ואפי' היא בעצמה היתה בת כהן], ד. אם מת בעלה אסורה לכהונה. לר' עקיבא, דכתיב ג' פעמים 'נטמאה', ועוד ייתורא מדכתיב פעם אחד 'נטמאה' בו"ז יתירה, הרי לן ד' קראי לרבויהי כולו. לר' ישמעאל, לא דריש וו"ו, ויליף הא דאסורה לבעל ולבעל ולתרומה מתלתא קראי 'נטמאה', ומה שאסורה לכהונה יליף ליה בקל וחומר ממה שאסורה בתרומה.

כב. איזה שני תנאים בעינן כדי לעשות ספק טומאה וכגון שרץ ספק נגע באדם טהור או לא נגעו כודאי טומאה?

א. דוקא ברשות היחיד, ב. דוקא דבר שיש בו דעת לישאל.

ברכות לראש משביר

ידידנו הנגיד הנכבד רודף צדקה וחסד, אוהב תורה ומוקיר רבנן ותלמידיהון

מו"ה יוסף ארי' בריננער הי"ו

- נציב חודש כסלו -

לעי"נ זקיננו מו"ה יצחק ב"ר דוד הלוי ע"ה

זכות התורה תעמוד לו להתברך בכל משאלות לבו לטובה לאורך ימים ושנים טובות - ויתקיים בו הבטחת
נביאי אמת וצדק לא ימושו מפיה ומפי זרע ומפי זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם

בברכת התורה

הנהלת חבורת קנין תורה

- איסור השגת גבול -

כל הזכויות ובכללן זכות צילום או העתקה אף לחלקים שמורות לחבורת קנין תורה שע"י עמודי ציון ד'באבוב

ואין רשות לצלם או להעתיק באיזה אופן שהוא ללא רשות בכתב מהנהלה: 718-438-1188 x3

הערות על הגליון יתקבלו ברצון ע"י אימיל: kinyantorah@amideizion.org, או פקס: 718-298-2044